

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

БОБЛІСНКО ОЛЕНА ПАВЛІВНА

УДК 378.016:7(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ПОЛІХУДОЖНЬОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ
У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця - 2013

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, м. Вінниця

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Акімова Ольга Вікторівна,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра педагогіки, завідувач, м. Вінниця.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Отич Олена Миколаївна,
інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, завідувач відділу педагогічної естетики та етики, заступник директора з наукової роботи, професор, м. Київ;

кандидат педагогічних наук
Грінченко Тетяна Дмитрівна,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра музикознавства та інструментальної підготовки, старший викладач, м. Вінниця.

Захист відбудеться «26» березня 2013 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: **21100**, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корп. № 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (**21100**, м. Вінниця, вул. Острозького, 32).

Автореферат розісланий «25» лютого 2013 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.М.Коломієць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність та доцільність дослідження. На початку ХХІ століття освіта перетворюється на вагомий фактор розвитку людства. Першочерговими завданнями нині є формування цілісного сприйняття особистістю оточуючого світу, розвиток емоційної та інтелектуальної сфери, становлення духовності та моральності, надання можливості для самореалізації. Важливим джерелом розвитку особистості в цьому напрямі є мистецтво, тому розв'язання актуальних завдань зумовлює пошук нових підходів до художньо-естетичної підготовки учнів, а це, в свою чергу, вимагає відповідної підготовки вчителів музики.

Нові вимоги до рівня освіченості, культури, професійної компетентності майбутніх учителів музики зумовлені процесами інтеграції України в європейський освітній простір в умовах його глобалізації, модернізації, універсалізації, інформаційної технологізації. В реалізації цих завдань особлива роль належить саме вчителю музики, тому що він має поєднувати в собі риси педагога та музиканта, культуролога й мистецтвознавця. Він має створити навчально-виховне мікросередовище, засноване на взаємодії різних видів мистецтва, що забезпечуватиме формування свідомості та самосвідомості, духовне становлення особистості. Основним напрямом розв'язання цієї проблеми є формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики в процесі його фахової підготовки.

Важливість проблеми посилюється введенням у систему загальної середньої освіти, згідно з Державним стандартом України, альтернативного інтегрованого курсу «Мистецтво» у початкових класах та основній школі, що визначило необхідність підготовки вчителів до інтегрованого викладання з метою поліхудожнього виховання школярів, формування у них цілісної художньої картини світу.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що визначена проблема знаходить своє відображення в теорії та практиці професійної підготовки вчителя музики. Концептуальні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців із позицій нової філософії освіти та оновлення вищої педагогічної освіти заклали А. Алексюк, І. Бех, С. Гончаренко, Р. Гуревич, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай, Н. Ничкало, О. Савченко, С. Сисоєва, В. Сидоренко, О. Сухомлинська, О. Шестопалюк та ін.

Визначені дидактичні засади педагогіки вищої школи (А. Алексюк, С. Архангельський, О. Дубасенюк, З. Курлянд, В. Семиченко, В. Сластьонін, Д. Чернілевський та ін.); дидактичні теорії (Ю. Бабанський, І. Лернер, А. Хуторський та ін.). Психологічні основи професійного формування особистості майбутнього фахівця вивчали Б. Ананьєв, Л. Божович, В. Давидов, Н. Кузьміна, О. Леонтьєв, Б. Ломов, С. Рубінштейн та ін. Теоретичні засади та основні напрями формування творчого мислення розглядали О. Акімова, О. Матюшкін, Б. Мейлах, творчої особистості майбутнього вчителя та його педагогічної майстерності, впливу мистецтва на творчу діяльність досліджували Б. Брилін, В. Кан-Калик, Н. Кічук, О. Куцевол, В. Роменець, Г. Тарасенко, А. Хуторський та ін. Інтеграцію форм і змісту професійного навчання майбутніх фахівців із метою їхнього творчого розвитку досліджували М. Бєрулава, І. Козловська, І. Яковлєв та ін. Компетентнісний підхід у психолого-педагогічній науці

стосовно розв'язання широкого кола теоретичних і прикладних питань, спрямованих головним чином на дослідження професійного становлення, розвитку і самовдосконалення особистості як суб'єкта професійної діяльності обґрунтовували В. Бондар, А. Деркач, О. Дубасенюк, Е. Зеєр, І. Зимняя, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, В. Семиченко, Ю. Фокін, В. Шадриков та ін. Особливості використання інноваційних та інформаційно-комунікативних технологій майбутніми вчителями досліджували А. Вербицький, М. Кадемія, М. Кларін, А. Коломієць, О. Падалка, О. Пехота, Г. Селевко та ін. Окремі аспекти фахової, психолого-педагогічної та методичної підготовки вчителів музики вивчали Б. Брилін, В. Бриліна, Т. Грінченко, О. Єременко, В. Козлін, Н. Лисіна, Н. Мозгальова, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, О. Реброва, С. Соломаха та ін. У їхніх працях досліджується гуманістична основа процесу опанування мистецтва, національні засади художньо-естетичного розвитку особистості, особистісно орієнтований підхід у навчанні мистецтву.

Останніми роками виконано низку дисертаційних досліджень, присвячених різним аспектам професійної підготовки майбутніх учителів до реалізації поліхудожнього виховання учнів. Серед них докторська дисертація Т. Рейзенкінд «Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутнього вчителя музики у вищих навчальних закладах» (2008 р.), кандидатська дисертація О. Бузової «Поліхудожнє виховання як засіб удосконалення музичної підготовки майбутніх вчителів музики» (2004 р.), кандидатська дисертація О. Соколової «Методичні основи інтеграції мистецьких знань у підготовці майбутніх учителів музики і художньої культури» (2006 р.). В той же час відсутні дисертації, присвячені формуванню поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки.

Зміст та шляхи поліхудожнього виховання учнів досліджено українськими та російськими науковцями (Б. Мейлах, Г. Падалка, О. Ростовський, Г. Шевченко, Б. Юсов та ін.), у багатьох науковців ідеї знайшли відображення в експериментальних інтегративних програмах (Л. Кондрацька, Л. Масол, Н. Миропольська, Ю. Усов, Б. Фільц, О. Щолокова та ін.).

Незважаючи на те, що сучасна школа конче потребує фахівців, підготовлених для реалізації нових шкільних програм, побудованих на ідеї взаємодії мистецтв, у практиці професійної підготовки майбутнього вчителя музики недостатньо використовується поліхудожній підхід до вивчення фахових дисциплін, є низка проблем, що потребують вивчення. Наявні проблеми спричинили появу суперечностей між:

- потребою модернізації фахової підготовки майбутнього вчителя музики з урахуванням її поліхудожнього компонента і наявністю традиційних моделей професійної підготовки;
- новими вимогами до поліхудожньої підготовки майбутнього вчителя музики та недостатньою впровадженістю в навчальний процес педагогічного університету компетентнісного підходу;
- необхідністю оновлення змісту та методів фахової підготовки майбутніх учителів музики з урахуванням вимог інтегративного підходу на основі взаємодії мистецтв та недостатньою дослідженістю проблеми формування поліхудожньої компетентності студентів.

Необхідність розв'язання зазначених суперечностей, гостра соціальна потреба якісної професійної поліхудожньої підготовки майбутніх учителів музики, недостатня теоретична розробленість та практична реалізація проблеми відповідно до вимог сучасності, необхідність формування особистості майбутнього педагога в контексті інтегративного підходу до формування його поліхудожньої компетентності зумовили вибір теми дослідження: **«Формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконувалося відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за темою кафедри педагогіки «Методологія і технологія моніторингу якості педагогічної діяльності» (ДРН № 0108U001064), кафедри хорового мистецтва та методики музичного виховання «Використання художньо-педагогічних технологій на заняттях вокально-хорового циклу» (протокол № 5 від 3.12.2008 р.).

Тему дисертації затверджено вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 4 від 27.12.2006 р.) й узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень із педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 9 від 21.12.2010 р.).

Мета дослідження: визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки.

Об'єкт дослідження – фахова підготовка майбутнього вчителя музики.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки буде ефективним за реалізації таких умов:

- забезпечення взаємодії мистецтв у змісті фахової підготовки студентів на основі контекстного підходу;
- розвиток креативного мислення майбутніх учителів музики в процесі використання евристичного навчання;
- використання сучасних інформаційних технологій у контексті професійної поліхудожньої підготовки майбутнього вчителя музики.

Досягнення поставленої мети та підтвердження гіпотези дослідження передбачають розв'язання таких **завдань**:

- 1) розкрити сутність та структуру поняття «поліхудожня компетентність майбутнього вчителя музики» в контексті сучасних психолого-педагогічних теорій;
- 2) визначити критерії, показники та рівні сформованості поліхудожньої компетентності студентів;
- 3) теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити модель та педагогічні умови ефективного формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки;
- 4) розробити та апробувати методику формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять:

філософські та загальнонаукові положення: про єдність свідомості та діяльності, роль діяльності у процесі формування особистості, про об'єктивність, діалектичність, науковість і системність освітніх процесів; сучасні методологічні підходи: особистісно орієнтований, акмеологічний, системний, діяльнісний, компетентнісний; основні положення щодо розвитку освіти, які викладені в законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту», Державній програмі «Освіта. Україна XXI століття» та інших нормативних документах; гуманістичні ідеї сучасної філософії освіти (І. Бех, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай, О. Савченко, О. Сухомлинська та ін.); теоретичні положення професійної педагогіки (Р. Гуревич, Н. Ничкало, В. Сидоренко, О. Шестоपालюк та ін.); основи педагогіки вищої школи (А. Алексюк, В. Сластьонін, О. Дубасенюк, В. Семиченко, С. Сисоєва, Д. Чернілевський та ін.); психологічні засади професійного формування особистості майбутнього фахівця (Б. Ананьєв, Л. Божович, В. Давидов, Н. Кузьміна, О. Леонтьєв, Б. Ломов, С. Рубінштейн та ін.); психолого-педагогічні засади формування творчої особистості майбутнього вчителя (О. Акімова, Н. Кічук, О. Куцевол, О. Матюшкін, В. Роменець, Г. Тарасенко та ін.); компетентнісний підхід (Н. Бібік, О. Гура, Л. Хоружа, А. Хуторський та ін.); основи технологізації навчального процесу у вищій школі (М. Кадемія, М. Кларін, А. Коломієць, О. Пехота, Г. Селевко та ін.); особливості професійної підготовки вчителя музики (Е. Абдуллін, І. Гринчук, О. Музальов, С. Науменко, О. Ніколаєва, Г. Падалка, Л. Паньків, О. Рудницька, Т. Смирнова, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.); психолого-педагогічні основи поліхудожнього виховання (О. Багірова, Л. Баженова, Е. Бондаренко, Н. Коляденко, Н. Миропольська, О. Отич, О. Рудницька, С. Соломаха, О. Тюлякова, Ю. Усов, Л. Шестак, О. Щолокова, Б. Юсов та ін.).

Методи дослідження. Для досягнення мети, вирішення завдань і перевірки гіпотези дослідження використано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних методів дослідження:

теоретичні - аналіз, синтез, порівняння, класифікація, узагальнення наукових джерел з проблеми дослідження з метою уточнення сутності базових понять дослідження; з'ясування структури поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики; критеріїв, показників та рівнів її сформованості; визначення та обґрунтування педагогічних умов і моделі ефективного формування поліхудожньої компетентності студентів;

емпіричні - педагогічне спостереження, опитування викладачів та студентів, аналіз продуктів діяльності студентів для визначення стану сформованості поліхудожньої компетентності майбутніх учителів; педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи) для перевірки ефективності запропонованих педагогічних умов формування поліхудожньої компетентності студентів;

статистичні методи були використані для математичної обробки експериментальних даних і встановлення достовірності висновків дослідження.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі факультету музичного мистецтва Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського; інституту мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки; на мистецько—

педагогічному факультеті Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Всього у дослідно-експериментальній перевірці брали участь 508 студентів та 25 викладачів.

Наукова новизна й теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягають у тому, що:

- *уперше* визначено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови ефективного формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики (забезпечення взаємодії мистецтв у змісті фахової підготовки студентів на основі контекстного підходу; розвиток креативного мислення майбутніх учителів музики у процесі використання евристичного навчання; використання сучасних інформаційних технологій у контексті професійної поліхудожньої підготовки майбутніх учителів музики);

- *розроблено* критерії, показники та визначено рівні сформованості поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики; теоретично обґрунтовано й апробовано на практиці модель формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки;

- *уточнено* зміст поняття «поліхудожня компетентність майбутнього вчителя музики»;

- *подальшого розвитку* набули форми й методи формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці методики діагностики рівня сформованості поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики; розробці та впровадженні методики формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки, програми факультативу «Поліхудожнє виховання учнів»; виданні методичних рекомендацій для викладачів щодо формування поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики. Основні положення та результати дисертаційного дослідження можуть бути використані в системі вищої педагогічної освіти.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес підготовки вчителя музики на факультеті музичного мистецтва (з 01.02.2011 р. за наказом №22 від 27.01.2011 р. інститут педагогіки, психології та мистецтва) Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка №10/21 від 18.04.2012 р.), у Вінницькому обласному інституті післядипломної освіти педагогічних працівників (довідка №01/21-317 від 13.04.2012 р.), в інституті мистецтв Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка №3/1695а від 19.04.2012 р.), на мистецько–педагогічному факультеті Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка №908/01 від 20.04.2012 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорено на міжнародних науково-практичних конференціях: «Інноваційна освітня діяльність: регіональні аспекти» (Біла Церква, 2011); «Професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України» (Ялта, 2011); «Освіта і наука в умовах глобальних викликів» (Судак, 2011); та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Українська культура та ментальність: самобутність в умовах глобалізації» (Ялта, 2011); «Актуальні проблеми формування творчої особистості

педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (Вінниця, 2011); «Актуальні питання теорії та практики психолого–педагогічної підготовки фахівців за соціономічним профілем» (Хмельницький, 2011); «Розвиток інноваційної культури суспільства: проблеми та перспективи» (Сімферополь, 2011); на засіданнях кафедри хорового мистецтва та методики музичного виховання і кафедри педагогіки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (2009-2012 рр.).

Публікації. За темою дослідження опубліковано 15 наукових праць (2 – у співавторстві), з яких 7 статей у провідних наукових фахових виданнях з переліку, затверджені ВАК України, 1 методичні рекомендації, 7 тез у матеріалах конференцій.

Особистий внесок автора. У статтях, написаних у співавторстві «Особливості вокальної педагогіки Італії 17 – поч.19 ст.» (співавтор Г. Курков), «Витоки української вокальної школи» (співавтор Г. Курков) автору належить ідея робіт, постановка та обґрунтування проблем, формулювання основних результатів та здійснення загальної редакції.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації – 258 сторінок. Основний зміст дисертації викладено на 179 сторінках. Робота містить 5 рисунків та 14 таблиць. Додатки охоплюють 54 сторінки. У список використаних джерел включено 218 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, сформульовано мету, завдання та гіпотезу дослідження, розкрито теоретико-методологічні засади та окреслено методи реалізації поставлених у дисертації завдань, з'ясовано наукову новизну, теоретичну і практичну цінність, подано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, кількість публікацій автора.

У першому розділі – **«Теоретичні засади формування поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики»** - на основі аналізу філософської, психологічної та педагогічної літератури розкрита сутність та структура поняття «поліхудожня компетентність майбутнього вчителя музики»; в процесі аналізу освітньо-кваліфікаційних характеристик, навчальних планів, програм та інших документів досліджено особливості підготовки майбутніх учителів музики в процесі навчання у вищому навчальному закладі; обґрунтовано модель формування поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики.

Філософський аналіз дозволив встановити, що основними складовими *поліхудожності як філософської категорії* є такі поняття: синтез, інтеграція, багатогранна цілісність, комплекс, взаємодія, взаємовплив, взаємопроникнення та інші інтегруючі чинники, за допомогою яких відбувається об'єднання частин у певні типи цілісності, основними з яких є комплекс та синтез.

Психологічні передумови проблеми взаємодії різних видів мистецтва більшість науковців пов'язують із конструктивною роллю мислення в процесах інтегрування, основу яких складають операції аналізу та синтезу, а також комплекс основних прийомів мислення. До таких прийомів належать порівняння, аналогія, асоціація, узагальнення, абстрагування, генералізація, класифікація, систематизація, перенос засвоєних знань і

вмінь на інші явища. Особлива увага при цьому надається асоціативному мисленню (Л. Масол, Ю. Самарін та ін.). Розгляд будь-якого знання як асоціацію, а систему знань як систему асоціацій, дозволяє визначити рівні розвитку мислення в залежності від поєднання асоціацій, серед яких виділяють такі види: локальні, частково-системні, внутрішньо-системні, міжпредметні, міжсистемні (Ю. Самарін). Отже, в контексті сучасних мистецько-психологічних теорій механізми художнього мислення людини, здатної до інтегрування, містяться в самому процесі попереднього природного синтезу, що має регулятивне та мотиваційне значення для перебігу психологічних процесів.

Багатогранність поняття поліхудожньої компетентності та наявність різних підходів до аналізу досліджуваного феномену привело до появи в науковій літературі споріднених понять: *поліхудожнє виховання* як особистісно зорієнтоване планомірне залучення особистості до різних видів мистецтва в їхній взаємодії, результатом якого є формування комплексу естетичних властивостей особистості; *поліхудожня свідомість особистості* як сукупність міждисциплінарних знань і уявлень про особливості різних видів мистецтва та їхню взаємодію у багатогранному культурному просторі; *поліхудожня діяльність* характеризується включенням особистості у різновиди індивідуальної та колективної творчості на основі багатоманітних форм мистецької взаємодії; *поліхудожній підхід*, який надає можливість прослідкувати внутрішні, образні, духовні зв'язки слова, звуку, кольору, простору, руху, форми, жесту на рівні творчого процесу; *поліхудожній розвиток* передбачає засвоєння одного виду мистецтва через залучення різних видів мистецтва, різних видів художнього мислення з опорою на художній образ, художньо-образну мову різних мистецтв, художні засоби виявлення.

Педагогічна сутність використання взаємодії різних видів мистецтва у педагогічній практиці полягає, перш за все, у тих нових властивостях особистості, що з'являються саме як результат цієї взаємодії. Головне, щоб художній синтез не перетворився в певну еклектику. Особливе в кожному виді мистецтва вимагає коректного, обережного ставлення. Завдяки цій умові й досягається чуттєво-емоційне та раціонально-інтелектуальне ставлення до мистецтва.

Спираючись на різноманітні трактування та підходи щодо розуміння сутності поняття «поліхудожня компетентність», у нашому дослідженні ми прийняли таке визначення: поліхудожня компетентність майбутнього вчителя музики – це здатність студента на основі фахових знань, володіння алгоритмом розв'язання музично-педагогічних задач та професійно-виконавської майстерності до здійснення поліхудожнього виховання учнів як особистісно зорієнтованого планомірного залучення їх до різних видів мистецтва в їхній взаємодії, результатом якого є формування поліхудожньої свідомості та здатності до поліхудожньої діяльності, що забезпечує художньо-творчу самореалізацію особистості учня.

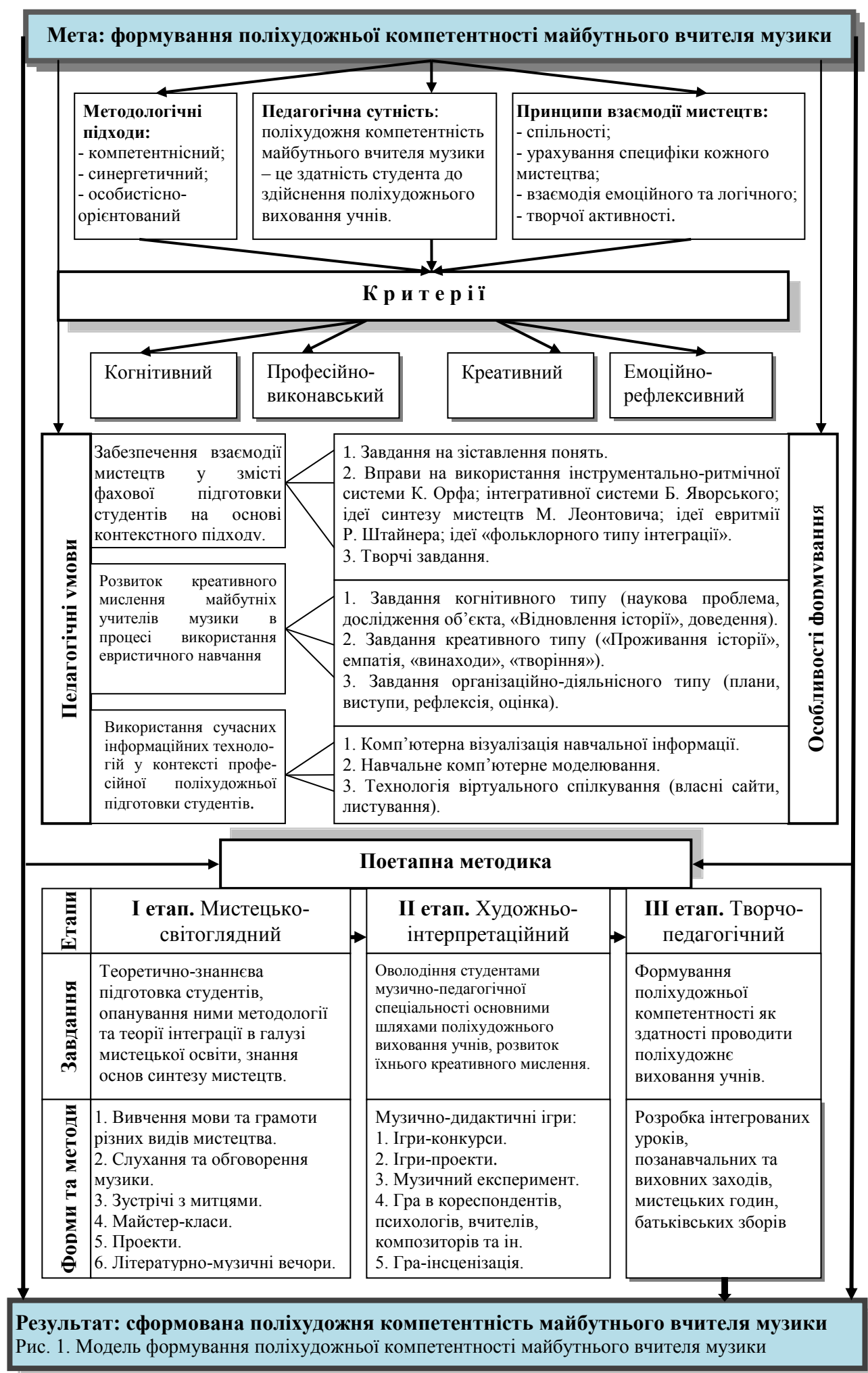
На основі визначеного нами підходу до розуміння сутності категорії «поліхудожня компетентність», враховуючи, що вона має гносеологічну, особистісну, мотиваційну та виконавську складові, нами були визначені *основні компоненти* поліхудожньої компетентності майбутніх вчителів музики, а саме: когнітивний, професійно-виконавський, креативний, емоційно-рефлексивний.

Дослідження особливостей підготовки майбутніх учителів музики в процесі навчання у вищому навчальному закладі відбувалося на основі аналізу освітньо-

кваліфікаційних характеристик, навчальних програм, навчальних планів та інших документів, що регламентують вимоги до підготовки майбутнього вчителя музики, а також аналізу змісту дисциплін художнього циклу. Було доведено, що нині всі елементи структури художньої освіти існують «відокремлено», роз'єднані специфікою предметів, своїми цілями і завданнями. Таке вивчення мистецтва суперечить його комплексній природі, порушує закон про єдність видів мистецтва, суперечить принципу цілісності естетичного сприйняття. Це веде до низького рівня конкретно-предметної і художньо-естетичної підготовки студентів, слабких уявлень про єдність історико-культурного процесу, фрагментарності, безсистемності постійно повторюваних різними предметами відомостей.

Розроблено і теоретично обґрунтовано *модель* формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки, зорієнтовану на підготовку вчителя музики, здатного вирішувати реальні завдання шкільної практики щодо реалізації проблеми поліхудожнього виховання учнів. Розроблена модель включає такі структурні компоненти: 1) цільовий (теоретико-методологічне обґрунтування); 2) змістовий (дидактичне забезпечення експерименту); 3) функціонально-процесуальний (педагогічні умови, форми, методи і прийоми формування визначеної якості, педагогічні технології); 4) результативно-оцінний (критерії та показники оцінювання проміжних і кінцевих результатів педагогічного експерименту, рівні розвитку поліхудожньої компетентності).

Цільовий компонент містить мету, методологічні підходи (особистісно орієнтований, компетентнісний, синергетичний та ін.); сутнісне визначення поліхудожньої компетентності як цільова спрямованість моделі; принципи взаємодії мистецтв (спільності, урахування специфіки кожного мистецтва, взаємодії емоційного та логічного, творчої активності та ін.). *Змістовий компонент* включає систему знань, умінь та навичок з дисциплін фахового спрямування, а також зміст спеціально розроблених автором завдань та вправ щодо формування поліхудожньої компетентності студентів (вправи на використання інструментально-ритмічних систем видатних музикантів; евристичні завдання різних типів; дидактичне забезпечення інформаційних технологій). *Функціонально-процесуальний компонент* включає педагогічні умови (забезпечення взаємодії мистецтв у змісті фахової підготовки студентів на основі контекстного підходу; розвиток креативного мислення майбутніх учителів музики в процесі використання евристичного навчання; застосування сучасних інформаційних технологій у контексті професійної поліхудожньої підготовки майбутнього вчителя музики); етапи (мистецько-світоглядний, художньо-інтерпретаційний, творчо-педагогічний); форми та методи формування поліхудожньої компетентності студентів у відповідності до етапів роботи (1 етап – слухання та обговорення музики, зустрічі з митцями, майстер-класи та ін.; 2 етап – ділові ігри, музичні експерименти та ін.; 3 етап – розробка та проведення інтегрованих уроків, виховних заходів та ін.). *Результативно-оцінний компонент* включає критерії (когнітивний, професійно-виконавський, креативний та емоційно-рефлексивний), за якими визначався рівень сформованості поліхудожньої компетентності. *Результатом* є сформована поліхудожня компетентність майбутнього вчителя музики (рис.1).

У другому розділі – «Педагогічні умови формування поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики у процесі фахової підготовки» обґрунтовано педагогічні умови формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики та визначено конкретні шляхи їхньої реалізації в процесі фахової підготовки під час навчання у педагогічному університеті.

Із метою визначення педагогічних умов ефективного формування поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики були проаналізовані наявні в педагогічній науці підходи до визначення умов ефективної професійної підготовки майбутніх учителів музики. В результаті було визначено такі педагогічні умови формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики: 1) забезпечення взаємодії мистецтв у змісті фахової підготовки студентів на основі контекстного підходу; 2) розвиток креативного мислення майбутніх вчителів музики у процесі використання евристичного навчання; 3) використання сучасних інформаційних технологій в контексті професійної поліхудожньої підготовки майбутнього вчителя музики.

1. *Забезпечення взаємодії мистецтв у змісті фахової підготовки студентів на основі контекстного підходу.* Обґрунтування цієї педагогічної умови включало, перш за все, врахування закономірностей використання взаємодії мистецтв. Було доведено:

- взаємодія різних мистецтв у педагогічній практиці повинна здійснюватися на базі найбільш значимих для студента видів мистецтва, на основі яких можливий активний процес залучення їх до інших видів мистецтва;

- комплекс різних видів мистецтва буде ефективно сприяти розвитку поліхудожньої компетентності особистості при оптимальному поєднанні традиційних та інноваційних методів навчання та виховання;

- взаємодія різних видів мистецтва як система педагогічних впливів розвиває творче мислення, відповідно формування поліхудожньої компетентності повинно відбуватися саме в ній;

- при систематичному і поступовому залученні студентів до різних видів мистецтва, проведенні порівняльних характеристик тематико-змістової близькості різних творів мистецтва досягається розуміння єдиного та особливого у мистецтві.

У процесі експериментального дослідження враховувалися основні *форми* взаємозв'язку різних видів мистецтва, що відображають специфічну сутність мистецтва, а саме: *генетичні зв'язки*, які розкривають загальну народну основу мистецтва, його єдину соціально-естетичну сутність, що передбачає вивчення народної творчості; *морфологічні зв'язки*, які розкривають суто художню конструкцію мистецтва: сутність художнього твору, художнього образу, специфіку виразності зображення у різних видах мистецтва, єдність змісту і форми, особливості художнього методу, спрямованості, стилю; *функціональні зв'язки*, які формують в особистості розуміння єдності різних функцій, притаманних всім видам мистецтва.

Важливими у дослідженні виявилися *типи використання* взаємодії різних видів мистецтва у навчальному процесі: а) *пов'язувальний тип взаємодії* (міжпредметні зв'язки); б) *корелятивний тип взаємодії* (створення емоційно-естетичної ситуації на занятті, пробудження різноманітних почуттів); в) *інтегративний тип взаємодії* (послідовне використання різних мистецтв відповідно до поставленої педагогічної мети);

г) *корелятивно-інтегративний тип взаємодії* (одночасно-послідовний); д) *творчо-перетворювальний тип взаємодії* (різнобічна творча діяльність).

Основними шляхами оволодіння студентами системою загальноомовних понять засобами різних мистецтв у нашому дослідженні були обрані такі: завдання на зіставлення понять; вправи на основі використання інструментально-ритмічної системи К. Орфа; вправи на основі інтегративної системи Б. Яворського; вправи на основі ідеї синтезу мистецтв М. Леонтовича; вправи на основі ідеї «фольклорного» типу інтеграції Л. Масол; вправи на основі ідеї евристичної Р. Штайнера; творчі завдання та ін.

2. *Розвиток креативного мислення майбутніх учителів музики у процесі використання евристичного навчання.* Обов'язковою умовою формування поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики є розвиток їхнього креативного мислення, що забезпечує можливість творчої інтеграції різних мистецтв. Креативністю науковці називають здібність особистості, що забезпечує здатність до творчої діяльності. В педагогіці під креативністю найчастіше розуміють такі здібності, як винахідливість, оригінальність, фантазія, інтуїція, здатність вирішення проблем та ін.

Одним із найефективніших шляхів розвитку креативного мислення в науковій літературі визначається евристичне навчання, обране нами, що спирається на три інтегральні здібності особистості: креативну, когнітивну та організаційно-діяльнісну. Було доведено, що креативність є основною здатністю, що забезпечує евристичну освітню діяльність. Оскільки в результаті творчості та опосередкованої діяльності у студента обов'язково відбувається процес пізнання, то разом із креативною діяльністю здійснюється когнітивна. Для того, щоб креативні та когнітивні процеси мали загальну структурну основу і виявлялися в загальноосвітніх результатах, необхідна організаційно-методична діяльність, що здійснюється на базі відповідних здібностей. До організаційно-діяльнісних здібностей відносять такі якості, як цілепокладання, цілеспрямованість, спланованість, нормозаданість, самовизначення, рефлексія та ін. Необхідною умовою організації творчості є асертивність (здатність до самовиявлення особистості). У сукупності всі ці складові забезпечують створення особистістю освітньої продукції студента.

Дидактичні основи евристичного навчання з метою розвитку креативного мислення студентів було реалізовано за допомогою конкретних форм, методів і засобів. Нами було використано визначені А. Хуторським методи евристичного навчання та адаптовано їх до завдань дослідження. У процесі експерименту ефективними стали такі типи евристичних завдань: завдання когнітивного типу (наукова проблема; дослідження об'єкта; «відновлення історії»; доведення); завдання креативного типу («проживання історії»; «образ»; емпатія; «винаходи»; «творіння»; «навчальний посібник»); завдання організаційно-діяльнісного типу (плани; виступ; рефлексія; оцінка).

3. *Використання сучасних інформаційних технологій у контексті професійної поліхудожньої підготовки майбутнього вчителя музики.* У науковій літературі термін «інформаційні технології» використовують для номінації комп'ютерного методу опрацювання інформації. В нашому дослідженні інформаційна технологія – це цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів із використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розсередження даних, доступ до джерел інформації

незалежно від місця їхнього розташування. В сучасній науці використовується також термін «нова інформаційна технологія», чим зазвичай підкреслюють новаторство, інноваційність, тобто принципову відмінність від попередніх технологій, кардинальну зміну змісту певних видів діяльності.

У процесі нашого дослідження комп'ютерні технології використовувалися з метою удосконалення самостійної роботи студентів, внесення інтерактивності в навчальний процес, розвитку активно-дієвої форми навчання. Було доведено, що майбутньому вчителю музики необхідно володіти комп'ютерними програмами: Windows Media Player, Win Amp та ін., які дають можливість відтворювати музичні файли; створювати перелік необхідних для професійної діяльності музичних творів; записувати в різних форматах необхідний мистецький твір; під час прослуховування мелодій спостерігати за зміною абстрактних візуальних образів (ліній, графіки, динамічних образів, що рухаються разом з музикою). Final - використовувати програму для написання нотного тексту та його редагування, створення мелодій, аранжування, інструментовки. У процесі дослідження зроблено висновки про доцільність володіння та користування у педагогічній практиці такими комп'ютерними програмами, які працюють з графікою: Word (багатофункціональний текстовий процесор, який можна використовувати для друкування тексту, форматування, вставок малюнків, гіперпосилань, таблиць, графіків, вставки звукових файлів на сторінку, створення геометричних фігур, написання листівок, запрошень, об'яв різними стилями, кольорами, і т. д.); Power Point (програма для створення різноманітних презентацій з почерговою зміною слайдів, можливістю вставляти на слайди графіку, музичний супровід, звуки); програмами, які допомагають у роботі із зображеннями, фотографіями – Paint, Photoshop, Corel Draw. У процесі роботи використовувалися можливості Інтернет – «Всесвітньої павутини» (World Wide Web), що з'єднала тисячі інформаційних джерел, завдяки якій студенти знаходили необхідну інформацію, спілкувалися з друзями, створювали веб-сайти, віртуально подорожували виставковими залами, музеями, країнами, відвідували концерти славетних виконавців, знаходили та читали книжки, ознайомлювалися з картинами визначних художників тощо. Студентам рекомендувалося користуватися різними пошуковими системами: Google, Rambler, Апорт.

Крім цього у дослідженні студентами – практикантами використовувалися такі технології віртуального спілкування: Інтернет – конференції на задану тему; проведення Інтернет – олімпіад; комп'ютерне тестування учнів; листування дітей із різних країн, міст, селищ; створення власних сайтів та блогів, що виявилось особливо ефективним під час роботи над проектами; в дослідницькій роботі; розроблялася мистецька сторінка з віртуальною галереєю живописних робіт учнів, їх творчими роботами, фото з виступів на позаурочних заходах (розташовувалися вірші, пісні, сценарії, репродукції відомих картин); використовувався онлайн-проект Google Art Project (віртуальний музей, де знаходиться більше тисячі творів мистецтва, за допомогою якого студенти мали можливість здійснити віртуальну подорож найбільшими музеями світу).

У третьому розділі – **«Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування поліхудожньої компетентності»** представлені критерії, показники та рівні сформованості поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики; розроблена та експериментально перевірена методика формування поліхудожньої

компетентності майбутнього вчителя музики в процесі фахової підготовки; представлено аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.

У процесі дослідження встановлено *критерії* поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики (когнітивний, професійно-виконавський, креативний та емоційно-рефлексивний), до кожного з них визначені *показники*. Когнітивний експліковано такими показниками: сформованість фахових знань та обізнаність у сфері різних мистецтв; потреба у художньо-творчій самореалізації; володіння алгоритмом вирішення музично-педагогічних задач; професійно-виконавський критерій - здатність до сприйняття, інтерпретації та оцінювання творів; естетичний досвід, художньо-образне виконання твору; вміння і навички у сфері мистецько-педагогічної діяльності; креативний критерій - дивергентне мислення; універсальні якості творчої особистості; здатність створювати умови для креативного розвитку учнів; емоційно-рефлексивний критерій - емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва; здатність до самоаналізу та вибору продуктивних дій; здатність до емоційно-художньої педагогічної діяльності.

Розроблена в процесі дослідження методика формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики включає три етапи:

- *мистецько – світоглядний*, основним завданням якого була визначена теоретико-знаннева підготовка студентів, опанування ними теорією інтеграції в галузі мистецької освіти, основами синтезу мистецтв, становлення професійної самосвідомості;
- *художньо – інтерпретаційний* передбачав оволодіння студентами музично-педагогічних спеціальностей основними шляхами поліхудожнього виховання учнів загальноосвітніх шкіл, розвиток їхнього креативного мислення;
- *творчо – педагогічний* був спрямований на формування поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики як здатності проводити поліхудожнє виховання учнів.

На *першому етапі* (мистецько – світоглядному) експериментальна робота проводилася в процесі навчальних занять із фахових дисциплін «Постановка голосу», «Методика виховної роботи». На основі проведення індивідуальних та групових занять зі студентами відбувалося розширення та переструктурування фахових знань та мистецької ерудиції студентів, активізація різнобічних знань із мистецтва, конкретних знань та досвіду спілкування з мистецтвом, формування мистецького світогляду.

На *другому етапі* (художньо – інтерпретаційному) експериментальна робота відбувалася в процесі вивчення факультативу «Поліхудожнє виховання учнів», зміст якого ґрунтується на інтегративному підході до вивчення різних видів мистецтва за умови пріоритетної уваги до процесу музично-педагогічної підготовки студентів.

На *третьому етапі* (творчо – педагогічному) досліджувалося формування поліхудожньої компетентності в процесі проходження студентами різних видів педагогічної практики (пропедевтичної на 2 курсі, педагогічної практики 4-го та 5-го курсів).

Аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту виявив позитивну динаміку формування поліхудожньої компетентності у студентів експериментальної групи, що підтверджується статистичним аналізом результатів дослідження.

Кінцеві результати проведеної роботи проілюстровані за допомогою гістограм (рис.2, 3, 4). З рисунку 2 можна констатувати, що контрольна та експериментальна групи

майже не відрізнялись за якісним складом, а після експерименту (рис. 3) показники в експериментальній групі значно поліпшились.

Гістограми сформованості поліхудожньої компетентності студентів (у %).

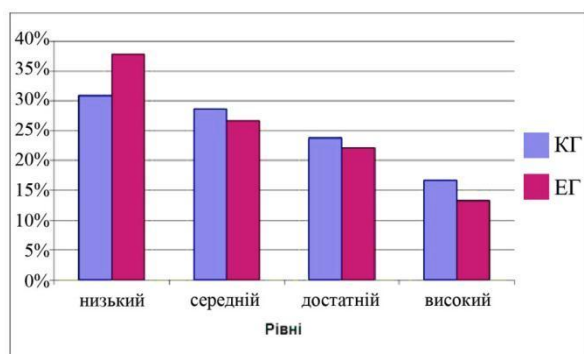

Рис. 2. До експерименту

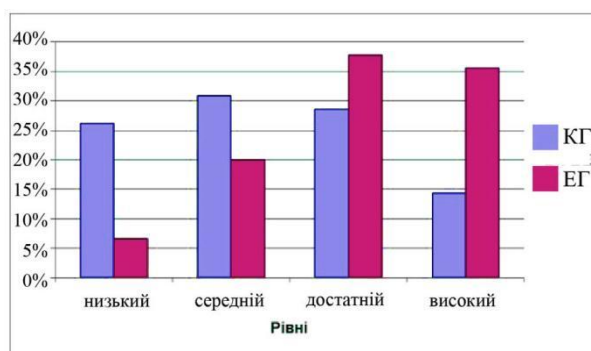

Рис. 3. Після експерименту

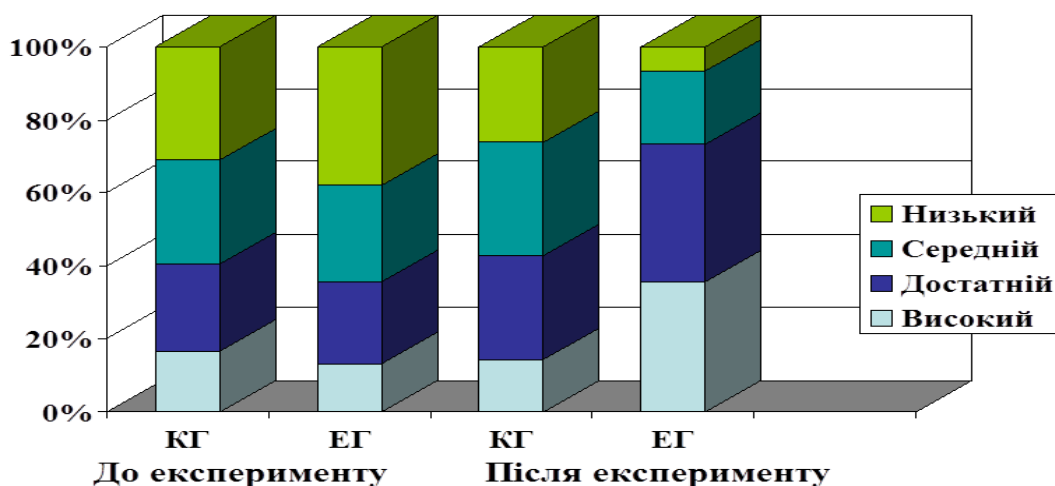

Рис. 4. Динаміка сформованості поліхудожньої компетентності студентів контрольної та експериментальної груп

Отже, отримані результати формувального етапу експерименту дозволили зробити висновок про те, що запропонована методика значно підвищує достатній (на 15,6%) та високий (на 22,3%) рівні сформованості поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики.

Проведене дослідження підтвердило основні положення гіпотези та дозволило сформулювати такі **висновки**:

1. Поліхудожня компетентність майбутнього вчителя музики – це здатність студента на основі фахових знань, володіння алгоритмом розв'язання музично-педагогічних задач та професійно-виконавської майстерності до здійснення поліхудожнього виховання учнів як особистісно зорієнтованого планомірного залучення їх до різних видів мистецтва в їхній взаємодії, результатом якого є формування поліхудожньої свідомості та здатності до поліхудожньої діяльності, що забезпечує художньо-творчу самореалізацію особистості учня.

Поліхудожня компетентність має гносеологічну, особистісну, мотиваційну та виконавську складові і відповідні до них компоненти, а саме: когнітивний, професійно-виконавський, креативний, емоційно-рефлексивний.

2. У дослідженні поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики визначені й експериментально перевірені основні критерії сформованості поліхудожньої компетентності та їхні показники:

- когнітивний (із показниками: сформованість фахових знань та обізнаність у сфері різних мистецтв; потреба в художньо-творчій самореалізації; володіння алгоритмом розв'язання музично-педагогічних задач);

- професійно-виконавський (із показниками: здатність до сприйняття, інтерпретації та оцінювання творів; естетичний досвід, художньо-образне виконання твору; вміння і навички у сфері мистецько-педагогічної діяльності);

- креативний (із показниками: дивергентне мислення; універсальні якості творчої особистості; здатність створювати умови для креативного розвитку учнів);

- емоційно-рефлексивний (із показниками: емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва; здатність до самоаналізу та вибору продуктивних дій; здатність до емоційно-художньої педагогічної діяльності).

3. Модель формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки зорієнтована на підготовку вчителя музики, здатного вирішувати реальні завдання шкільної практики щодо реалізації проблеми поліхудожнього виховання учнів. Розроблена модель включає такі структурні компоненти: 1) цільовий компонент (теоретико-методологічне обґрунтування); 2) змістовий компонент (дидактичне забезпечення експерименту); 3) функціонально-процесуальний (педагогічні умови, форми, методи і прийоми формування визначеної якості, педагогічні технології); 4) результативно-оцінний компонент (критерії та показники оцінювання проміжних і кінцевих результатів педагогічного експерименту, рівні розвитку поліхудожньої компетентності).

Основними педагогічними умовами формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики є: 1) забезпечення взаємодії мистецтв у змісті фахової підготовки студентів на основі контекстного підходу; 2) розвиток креативного мислення майбутніх учителів музики в процесі використання евристичного навчання; 3) використання сучасних інформаційних технологій у контексті професійної поліхудожньої підготовки майбутнього вчителя музики.

4. Розроблена в процесі дослідження методика формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики включає три етапи: мистецько – світоглядний, основним завданням якого була визначена теоретико-знаннєва підготовка студентів, опанування ними методологією та теорією інтеграції в галузі мистецької освіти, основами синтезу мистецтв, становлення професійної самосвідомості; художньо – інтерпретаційний передбачав оволодіння студентами музично-педагогічних спеціальностей основними шляхами поліхудожнього виховання учнів загальноосвітніх шкіл, розвиток їхнього креативного мислення; творчо – педагогічний був спрямований на формування поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики як здатності проводити поліхудожнє виховання учнів.

Результати експериментальної перевірки підтвердили ефективність педагогічних умов і методики формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики. Методика, за допомогою якої реалізуються педагогічні умови, суттєво підвищує рівень поліхудожньої компетентності у студентів експериментальної групи, про що свідчить зростання кількісних показників за високим і достатнім рівнем сформованості. Одержані результати формувального етапу експерименту є статистично значущими.

У дослідженні доведено, що розроблену й апробовану методику з формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики можна використовувати та впроваджувати у навчальний процес вищих педагогічних навчальних закладів.

Проведене дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів проблеми. Подальших досліджень вимагає розробка продуктивних технологій формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики в умовах фахової підготовки; перспективним є подальша розробка інтегрованого підходу в процесі викладання фахових дисциплін; впровадження зарубіжного досвіду використання синтезу мистецтв у професійній підготовці майбутнього вчителя музики.

Основні положення дисертаційного дослідження викладено в таких **публікаціях** автора:

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Боблієнко О. П. Поліхудожня підготовка майбутнього вчителя музики як педагогічна проблема / О. П. Боблієнко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Київ ; Вінниця, 2011. – Вип. 27. – С.220–224.

2. Боблієнко О. П. Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики / О. П. Боблієнко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – Вінниця, 2011. – Вип. 35. – С.185–190.

3. Боблієнко О. П. Теоретичні засади поліхудожньої підготовки майбутнього вчителя музики / О. П. Боблієнко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. статей. – Ялта : РВВ КГУ, 2011. – Вип. 33. Ч.2. – С.157 – 163.

4. Боблієнко О. П. Деякі шляхи поліхудожньої освіти майбутнього вчителя музики / О. П. Боблієнко // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки фахівців за соціономічним профілем : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції / редкол.: Каденко О. А. (голова) та ін. – Хмельницький, 2011 – С. 112-113.

5. Боблієнко О. П. Підготовка майбутніх учителів музики до поліхудожньої освіти / О. П. Боблієнко // Інноваційна освітня діяльність: регіональні аспекти : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції / редкол.: Мадзігон В. М. (голова) та ін. – Біла Церква, 2011 – С. 67–70.

6. Боблієнко О. П. Критерії, показники та рівні сформованості поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики / О. П. Боблієнко // Наукові записки

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – Вінниця, 2012. – Вип. 36. – С. 154–159.

7. Боблієнко О. П. Педагогічні умови формування поліхудожньої компетентності майбутніх вчителів музики / О. П. Боблієнко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Київ ; Вінниця, 2012. – Вип. 33. – С. 242–247.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

1. Боблієнко О. П. Формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики / О. П. Боблієнко // Українська культура та ментальність: самобутність в умовах глобалізації : збірник матеріалів 111-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції / редкол. : В. І. Тарасов (голова) та ін. – Ялта, 2011. – С. 7–10.

2. Боблієнко О. П. Підготовка майбутніх вчителів музики до використання різних видів мистецтва під час роботи зі школярами / О. П. Боблієнко // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : зб. матеріалів 11 Всеукраїнської науково-практичної конференції / редкол. : Тарасенко Г. С. (голова) та ін. – Вінниця, 2011 – С. 83-85.

3. Боблієнко О. П. Технологічний підхід в педагогічній освіті / О. П. Боблієнко // Освіта і наука в умовах глобальних викликів : зб. матеріалів четвертої міжнародної науково-практичної конференції / редкол. : Тарасов В. І. (голова) та ін. – Судак, 2011 – С. 137–139.

4. Боблієнко О.П. Сучасні підходи до поліхудожнього виховання майбутніх вчителів / О.П.Боблієнко // Розвиток інноваційної культури суспільства: проблеми та перспективи : зб. матеріалів шостої науково-практичної конференції / редкол. : А. С. Аблятіпов (голова) та ін. – Сімферополь, 2011 – С. 118-120.

5. Боблієнко О. П. Теоретичні засади поліхудожньої підготовки майбутнього вчителя музики / О. П.Боблієнко // Професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України : зб. матеріалів міжнародної науково-практичної конференції / редкол. : О. В. Глузман (голова) та ін. – Ялта, 2011. – С. 227 – 230.

6. Боблієнко О.П. Формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки : зб. методичних рекомендацій для викладачів вищих навчальних закладів / О. П. Боблієнко. – Вінниця, 2012. – 51с.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Боблієнко О. П. Особливості вокальної педагогіки Італії 17 – поч.19 ст. / О. П. Боблієнко, Г. В. Курков // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – Вінниця, 2008. – Вип.25. – С. 294–298.

2. Боблієнко О. П. Витоки української вокальної школи / О. П. Боблієнко, Г. В. Курков // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – Вінниця, 2009. – Вип.28. – С.229–232.

АНОТАЦІЇ

Боблієнко О.П. Формування поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фахової підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. – Вінниця, 2013.

У дисертації представлені результати теоретичного аналізу основних підходів до розуміння поняття “поліхудожня компетентність”, з’ясовано особливості професійної підготовки майбутніх учителів музики, зміст та структуру поліхудожньої компетентності майбутнього вчителя музики, визначено, обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики. Визначено критерії та рівні готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців.

У роботі доведено, що впровадження педагогічної моделі формування поліхудожньої компетентності майбутніх учителів музики на основі етапної її реалізації (мистецько – світоглядний; художньо – інтерпретаційний; творчо – педагогічний) сприяє позитивним змінам у рівнях їхньої поліхудожньої компетентності.

Ключові слова: поліхудожня компетентність, фахова підготовка майбутніх учителів музики, педагогічні умови.

Боблієнко О.П. Формирование полихудожественной компетентности будущего учителя музыки в процессе профессиональной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Министерство образования и науки, молодежи и спорта Украины. – Винница, 2013.

Диссертационное исследование посвящено проблеме формирования полихудожественной компетентности будущих учителей музыки в процессе профессиональной подготовки.

Анализ профессиональной подготовки будущих учителей музыки на современном этапе показал, что традиционная система подготовки не обеспечивает необходимых условий для формирования полихудожественной компетентности будущих учителей музыки.

Автором представлено определение исследуемого понятия: «полихудожественная компетентность будущего учителя музыки» – это способность студента, на основе профессиональных знаний, владения алгоритмом решения музыкально-педагогических задач и профессионально-исполнительским мастерством к осуществлению полихудожественного воспитания учащихся как личностно ориентированного планомерного приобщения их к разным видам искусства в их взаимодействии, результатом которого является формирование полихудожественного сознания и способности к полихудожественной деятельности, что обеспечивает художественно – творческую самореализацию личности ученика.

В диссертации выделены структурные компоненты полихудожественной компетентности будущих учителей музыки: когнитивный, профессионально - исполнительский, креативный, эмоционально - рефлексивный.

Теоретически обоснованы и экспериментально проверены педагогические условия формирования полихудожественной компетентности будущих учителей музыки, а именно: обеспечение взаимодействия искусств в содержании профессиональной подготовки студентов на основе контекстного подхода; развитие креативного мышления будущих учителей музыки в процессе использования эвристического обучения; использование современных информационных технологий в контексте профессиональной полихудожественной подготовки студентов.

Разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена модель формирования полихудожественной компетентности будущих учителей музыки, которая реализовывалась в процессе изучения нормативных специальных дисциплин, в процессе прохождения факультатива «Полихудожественное воспитание учеников», а также в процессе прохождения педагогической практики в общеобразовательных школах, самостоятельной работы студентов.

Полученные в результате диссертационного исследования данные подтверждают эффективность и научную целесообразность выбранных педагогических условий и модели формирования полихудожественной компетентности будущих учителей музыки.

Ключевые слова: полихудожественная компетентность, профессиональная подготовка будущих учителей музыки, педагогические условия.

Bobliyenko O.P. Formation of polyartistic competence for the future music teachers in the process of professional training. – Manuscript.

Dissertation for the scientific degree of Candidate of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. - Vinnytsya State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky, Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine, – Vinnytsya, 2013.

In the dissertation the results of theoretical analysis of the main approaches to the comprehension of the term “polyartistic competence” are introduced, the peculiarities of professional training of future music teachers, the contents and the structure of polyartistic competence of future music teachers are grounded, pedagogical conditions of future music teachers’ polyartistic competence formation are determined, justified and experimentally verified. The criteria and the levels of readiness for future specialists professional work are determined.

In this work it has been proved that the introduction of pedagogical model of formation of future music teachers’ polyartistic competence on base of various stages of its realization (model of artistic outlook, artistic interpretation and creative pedagogical model) provides the positive changes in the levels of their polyartistic competence.

Keywords: polyartistic competence, professional training of future music teachers, pedagogical conditions.